

ŠPANSKI JEZIK SA POSEBNIM CILJEVIMA:

JEZIK STRUKE¹

„...jedna od dimenzija jezika je i njihova uloga kao sredstva koje omogućava izvoz: trgovina je u osnovi komunikacija a jezik je orude koje služi za ovu komunikaciju”
(Agire Beltran 1998:2)²

1. UVOD

Učenje španskog jezika u Srbiji i Crnoj Gori, u poslednje vreme, doživelo je korenitu transformaciju kada se govori o njegovoj krajnjoj svrsi. Ranije, u vreme Jugoslavije, uglavnom se uzimalo u obzir opšte znanje španskog a ne ovladavanje nekim njegovim konkretnim aspektima. Danas, zbog neophodnosti da se uže poveže sa ostatkom Evrope, da se postane član Evropske Unije, zatim zbog potrebe nekih sunarodnika da odu u inostranstvo, a i radi olakšavanja upotrebe španskog jezika u nekim određenim profesionalnim oblastima, organizuju se časovi španskog jezika sa posebnim ciljevima na određenim fakultetima Beogradskog Univerziteta, kao i na nekim privatnim univerzitetima, poput Megatrend – Univerziteta primenjenih nauka i nekim drugim. Drugim rečima, danas ne studiraju španski jezik samo oni koji vole ovaj jezik i špansku kulturu već i oni koji teže da prošire svoja profesionalna znanja. Takođe, treba napomenuti veoma važnu delatnost koju obavlja Udruženje stručnih i naučnih prevodilaca, a to su kursevi poslovne korespondencije koji postoje u nekim privatnim školama stranih jezika.

2. ISTORIJA

U našoj zemlji, ovakva vrsta usmerenog učenja i podučavanja španskog jezika je započeta još 1985. g. u školi stranih jezika Radničkog Univerziteta „Đuro Salaj” u Beogradu, gde su bili organizovani kursevi Španskog sa političkom, ekonomskom i diplomatskom terminologijom, namenjeni zaposlenima u Ministarstvu inostranih poslova ili drugim ministarstvima

Republike. U to vreme, kurseve je pohađalo jedva petnaestak polaznika i to intenzivno tokom četiri do pet meseci. Osim toga, pojavila se potreba da se obrazuju kadrovi sa odgovarajućim znanjima španskog jezika i iz oblasti prava, s obzirom na to da je bilo neophodno prevoditi i tumačiti pravna dokumenta ili ugovore iz drugih oblasti, posebno ekonomske, itd.

Ovde se nećemo osvrnati na studije španskog jezika na Filološkom fakultetu, koje su se ticale i tiču obrazovanja profesora španskog jezika i književnosti (studije traju 4 akademske godine) već će se ukratko analizirati „Španski jezik” namenjen raznim strukama koji se predaje na fakultetima i univerzitetima u Srbiji, polazeći od iskustva autorke ovih redova, profesorke španskog jezika poslednjih 25 godina, koja je dosta godina posvetila upravo španskom jeziku za profesionalne namene.

Ovi kursevi i predmet – „Španski jezik”, uvedeni su s osnovnom namerom da se olakša budućim stručnjacima da komuniciraju na stranom jeziku a u okviru svoje profesionalne oblasti. Tako, poslednjih godina na Filozofskom fakultetu Beogradskog Univerziteta (npr. akademske 2003/2004 g. predavanjima predmeta „Španski jezik” prisustvovalo je oko 120 studenata raspoređenih na prvoj i drugoj godini studija) uvedeni su časovi Španskog jezika koji se odnose na društvene nauke, sa terminologijom specifičnom za oblast filozofije, etnologije, istorije, antropologije, sociologije, psihologije, istorije umetnosti, pedagogije, itd. Zatim, na Megatrend Univerzitetu primenjenih nauka – konkretnije na Geoekonomskom fakultetu (Sektor za Latinsku Ameriku i Karibe) ove godine ima četrdesetak studenata koji pohađaju predavanja iz predmeta „Španski jezik”, a raspoređeni su na trećoj i četvrtoj godini studija – počev od 2000. g. organizovani su časovi poslovnog Španskog koji obuhvata u osnovi trgovinsku, finansijsku i ekonomsku terminologiju.

Moglo bi se reći da je opšti cilj usmerenog učenja Španskog jezika: omogućiti komunikaciju u stvarnim profesionalnim situacijama i ovladati tehnikama i procedurama za snalaženje u određenim stručnim oblastima. Međutim, posebni ciljevi bi bili: obogaćivanje odgovarajućeg jezičkog registra u određenim kontekstima, usvajanje tehničkog vokabulara, familijarizacija sa najčešćim operativnim procedurama u određenoj profesionalnoj oblasti, upotreba dokumenata za komunikaciju.

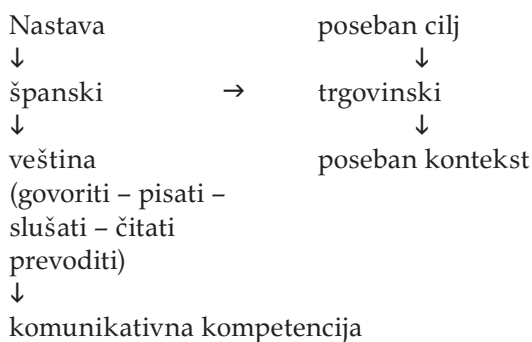
3. SADRŽAJ I METODOLOGIJA

U skladu sa potrebama studenata i zbog svih do sada navedenih razloga, a imajući u vidu ciljeve koje želi da dostigne polaznik (student), za učenje Španskog jezika za posebne ciljeve bilo je neophodno izmeniti programe, prilagoditi postojeće metode i izabrati nove.

Ovaj način podučavanja Španskog jezika je prilagoden, ponavljam, posebno osobama koje žele da prodube svoja znanja španskog, da poboljšaju svoju lingvističku kompetenciju u određenim aspektima; onim ljudima koji već poseduju osnovna znanja španskog, uvodeći aspekte svojstvene za upotrebu ovog jezika. Program učenja je, takođe, posvećen osobama kojima

će znanje jezika biti od velike pomoći u komunikaciji u okviru njihove profesionalne aktivnosti.

Iz tog razloga, najpodesniji metod za ovu vrstu učenja je kombinacija komunikativnog, interaktivnog, participativnog i integrativnog metoda³ koji nastoji da poboljša nivo lingvističke kompetencije. Samim tim, ovaj tip nastave je orijentisan na učvršćenje svih lingvističkih sposobnosti. Zahteva se razvijanje svih veština. Studenti uče da koriste lingvističke veštine i to: čitanje, slušanje, pisanje i govor, a na kraju, uvek se insistira i na vežbanju veštine prevodenja sa španskog jezika na srpski i obrnuto. Postoji mogućnost da se usvoji jezik sa svim njegovim lingvističkim odlikama i da se to znanje produbi uz odgovarajuću profesionalnu terminologiju. Drugim rečima, postiže se efikasnije ovladavanje španskim jezikom i njegova lakša primena u određenim profesionalnim oblastima.

Danas, na fakultetima u Srbiji na kojima se predaje „Španski jezik“ neophodan za praksu određenih struka, krajnji cilj je postići da student bude u stanju da razume glavne ideje složenih tekstova koji tretiraju teme iz posebnih oblasti kojima se student bavi. Zatim, da bude u stanju da komunicira sa ljudima čiji je maternji jezik španski, prilično tečno i prirodno i, da bude u stanju da sastavi jasne tekstove uz dovoljno detalja o temama koje se odnose na struku i ukoliko je potrebno iznese svoj stav. Ako se ima u vidu „Zajednički evropski okvir za žive jezike“⁴ onda bi sve ovo odgovaralo nivou B2.

Da bi se sve ovo postiglo, ova vrsta učenja i nastave podrazumeva upotrebu određenih strategija, aktivnu metodologiju i aktivno učešće uz pomoć raznovrsnih tema, različitih aktivnosti, udžbenika i autentičnih tekstova. Zbog toga je bilo neophodno izraditi najpodesniji program koji bi odgovorio svim nedoumicama polaznika i koji bi mogao da razreši sve probleme tokom upotrebe registra karakterističnog za određenu struku.

Što se tiče strategije, gde se pre svega misli na trajanje studija, treba napomenuti da se španski jezik uvek izvodi u ograničenim obrazovnim periodima, od intenzivnog kursa koji traje četiri do pet meseci na nekom institutu za strane jezike (barem 60 časova nastave), do predmeta na fakultetu u trajanju od dve akademske godine (barem 120 predavanja). Ovde je neophodno podvući da Španski sa posebnim ciljevima postaje predmet na

koji se na fakultetima u Srbiji svake godine prijavljuje sve više studenata. Zbog postojećeg interesovanja, ozbiljnosti predmeta i potreba studenata da usavršavaju znanje ovog jezika, razmišlja se o proširenju programa na četiri godine studija.

Govoreći o temama, one bi trebalo da budu pažljivo odabrane, rasporedene i veoma raznovrsne. Sve treba da je usmereno prvenstveno na komunikativne aktivnosti, uz korišćenje udžbenika sa autentičnim tekstovima i dokumentima, s velikim brojem raznih vežbi i najčešćih modela iz profesionalnih oblasti. Španske izdavačke kuće, osim knjiga za tradicionalno učenje španskog, nude i knjige koje su namenjene različitim profesijama, kao što su pravna struka, turistička, finansijska, trgovinska, itd.⁵

Aspekt koji je od izuzetne važnosti i koji uvek treba da se ima u vidu je civilizacija i kultura. Dakle, kroz razne teme studenti imaju mogućnost da se upoznaju sa suštinom određene profesije, putem preciznih definicija i jasnih objašnjenja termina i profesionalnih koncepata, ilustrovanih uz pomoć najraznovrsnijih vežbanja i određenih gramatičkih karakteristika. Dalje, pružaju se informacije, aktuelne i autentične instrukcije sa leksikom koja odgovara specifičnoj aktivnosti. Organizuju se komunikativne vežbe radi razvijanja komunikativnih sposobnosti kod studenata i to na najbolji mogući način. Posebna pažnja se posvećuje vokabularu, uče se određeni i karakteristični termini koji su smešteni u glosar⁶ sa leksičkim i morfološkim varijantama španskog iz Španije i Hispanske Amerike, sa lingvističke i sociokulturne tačke gledišta. Iz tog razloga, da bi se proširili sadržaji, uvršćene su zanimljive sociokulturne informacije o hispanskom i iberoameričkom svetu, a uvek imajući na umu regionalne, lokalne i međunarodne osobenosti.

Primer jednog efikasnog metodološkog sredstva kao pomoć u učenju poslovnog španskog jezika je npr. praksa koju studenti imaju tokom svojih poseta stranim ambasadama ili stranim firmama koje imaju svoja predstavništva u Beogradu, ili nekim drugim institucijama.

Zaključak je da učionica treba da se približi što je više moguće stvarnosti i, zbog toga, razvijanje veština nije ništa drugo do imitiranje situacija iz života. Što se više približi realnosti, svaki kurs jezika će biti uspešniji.

Ova vrsta učenja jezika podrazumeva uvek usku upotrebu i specifično područje koje se stalno menja i stoga treba konstantno pratiti poslednje didaktičke tendencije na ovom polju, s aspekta lingvistike, i primenjivati ih u nastavi.

3.1. EVALUACIJA

Logična posledica praktične prirode predmeta – „Španski jezik sa posebnim ciljevima” je veoma dinamično ocenjivanje. Preporučuje se da se uradi nekoliko provera (pismenih ili usmenih, eseja, prevoda, kolokvijuma, testova) znanja jezika tokom celog kursa ili akademske godine. Radi se o konstantnoj, formativnoj evaluaciji koja primorava studenta da sve vreme obnavlja svoja znanja jezika. Takode je neophodno uraditi finalnu ili

sumativnu evaluaciju (poslednji ispit o različitim temama koje su obrađivane na časovima) da bi se utvrdilo da li je postignut planirani nivo jezika i da bi se moglo preći na sledeći nivo.

3. 2. DIDAKTIČKI MATERIJALI

U izučavanju Španskog jezika za posebne stručne potrebe izuzetno mesto pripada udžbenicima i didaktičkom materijalu. Udžbenici koji su najčešće u upotrebi su:

1. Martín, A. M., J. Siles y I. Martín. 1994. *El español de los negocios*. Madrid: S. G. E. L.
2. Aguirre, B. et al. 2001. *Trato hecho – nivel elemental*. Madrid: S. G. E.L.

Kao sekundarne reference koriste se i pomoćni tekstovi iz udžbenika iz serije *Español por profesiones* – španske izdavačke kuće SGEL, jednojezični⁷ ili dvojezični rečnici, autentični audio/video zapisi, reklame, dokumenta iz različitih izvora koji odgovaraju realnim situacijama (formulari, pisma, brošure, itd). Isto tako, ne treba smetnuti sa uma upotrebu kompjutera i informatike u učionici (Power point, itd.).

4. ZAKLJUČAK

Kako prolazi vreme i zahvaljujući odnosima sa hispanskim i iberoameričkim svetom, ovaj vid korišćenja španskog jezika prenosi se i na druge sektore. Ne treba zaboraviti važan sektor turizma, a poslednjih godina, zbog prisustva različitih španskih firmi u našoj zemlji, upotreba španskog jezika je prešla i na teren estetike i lepote, npr. pošto je došlo do pojave španskih kozmetičkih proizvoda to je zahtevalo odgovarajuće poznavanje jezika u oblasti medicine i kozmetologije.

U poslednje vreme, tehnološki razvoj sveta, a posebno razvoj komunikacija, doprineo je poboljšanju veza u profesionalnom svetu. Posebno je među zemljama podstakao profesionalne odnose svake vrste. Ovo je primoralo male zemlje, kao što je i naša, da insistiraju na neizbežnom unapređivanju znanja stranih jezika, između ostalog i španskog, ne bi li ušle u poslovnu trku, a naročito kako bi mogle da ostvare svoje težnje da pristupe članstvu Evropske Unije. Ako su u prošlosti zahtevi za učenjem Španskog jezika sa posebnim ciljevima u našoj zemlji bili minimalni, danas ovaj vid nastave sve snažnije otvara sebi put. Kursevi Španskog sa posebnim ciljevima mogli bi direktno da utiču na veći profesionalni učinak i učešće Srbije i Crne Gore u inostranstvu, što bi svakako doprinelo daljem unapređenju celokupnog srpskog razvoja i dobrobiti društva.

- 1 Ovaj rad je bio izložen (uz pomoć Power Point programa) na IV Kongresu CEISAL-a (Evropski savet za društvena istraživanja Latinske Amerike) u Bratislavi 2004. godine.
- 2 Moriyón M. C. 2003. *Español comercial*. Valladolid: Universidad de Valladolid.
- 3 *Komunikativni metod* ima za cilj realizaciju govornih činova i komunikativnih namera govornika a jezik predstavlja sredstvo koje služi za međusobnu komunikaciju. *Interaktivnom metodom* se primenjuju stečena znanja na nova iskustva u učenju L2, razmenjujući ih sa ostalim učesnicima u nastavi (radeći u grupama ili u paru tako što se koriste autentični tekstovi, simuliraju svakodnevne situacije, direktni razgovori, itd.) a uz pomoć nastavnika, kao koordinatora. *Participativni metod* podrazumeva aktivno učešće u procesu učenja L2. Obrazuju se svojevrsne radionice u kojima se vežbaju sve jezičke veštine. Dobar primer je upotreba interneta (četovanje). Polazna tačka *integrativnog metoda* je komunikativni metod i mnogi elementi su im zajednički. Ovim metodom se razvijaju i integrišu sve jezičke veštine i lingvističke sposobnosti s ciljem da se polazniku omogući i olakša komunikacija u okviru društvene sredine L2.
- 4 Ministerio de Educación, Cultura y Deporte 2002. *Marco común europeo de referencia para las lenguas: aprendizaje, enseñanza, evaluación*. Madrid: Secretaría General Técnica del MECD y Grupo Anaya.
- 5 *El Español por Profesiones*: Aguirre Beltrán, B. y K. Rother. 1996. *Comercio exterior*. Madrid: S.G.E.L.; Martín, A.M, J. Siles y I. Martín. 1989. *El español de los negocios*. Madrid: S.G.E.L.; Aguirre, B. et al. 2001. *Trato Hecho*. Madrid: S.G.E.L.; Aguirre Beltrán, B. 1993. *Servicios financieros: banca y bolsa*. Madrid: S.G.E.L, itd.
- 6 Na kraju svakog od navedenih priručnika iz fusnote br. 5 postoji odgovarajući glosar.
- 7 Od jednojezičnih rečnika studentu se preporučuje *CLAVE - Diccionario del uso del español actual*, Dicionarios SM. Madrid: SM, 2003.

L I T E R A T U R A

- Aguirre, B. et al. 2001. *Trato hecho – nivel elemental*, 1ª edición. Madrid: S.G.E.L.
- Aguirre Beltrán, B. y K. Rother. 1996. *Comercio exterior*. Madrid: S.G.E.L.
- Aguirre Beltrán, B. 1993. *Servicios financieros: banca y bolsa*. Madrid: S.G.E.L.
- Martín, A.M, J. Siles. y I. Martín. 1989. *El español de los negocios*, 1ª edición. Madrid: S.G.E.L.
- Ministerio de Educación, Cultura y Deporte 2002. *Marco común europeo de referencia para las lenguas: aprendizaje, enseñanza, evaluación*. Madrid: Secretaría General Técnica del MECD y Grupo Anaya.
- Moriyón Mojica, C. 2003. *Español comercial*. Valladolid: Universidad de Valladolid.
- Sánchez, A. 1997. *Los métodos en la enseñanza de idiomas*. Madrid: S.G.E.L.

R E S U M E N

EL ESPAÑOL CON FINES ESPECÍFICOS

El desarrollo del mundo de las comunicaciones ha evolucionado las relaciones en el mundo profesional, obligando así los pequeños países, para poder entrar en la competencia, insistir en la profundización de los conocimientos de idiomas extranjeros, en este caso el español. Se hace aquí un breve análisis, partiendo de la experiencia propia del autor, del español con fines específicos que se imparte en la República Serbia. En la introducción se da revista de los últimos 20 años, se sigue el trabajo con la explicación de los objetivos, contenidos y metodología de la enseñanza del español. Se ofrece

un modelo de clase y se concluye considerando el futuro del aprendizaje del español con fines específicos y en qué forma éste aportaría a la sociedad serbia.

DODATAK

ANEKS 1 – MODEL ČASA

JEDINICA 2 – “Nos vamos de viaje”

SITUACIJA – Poslovni put/ pripreme/ prevozna sredstva

CILJ – Traženje informacija/ molbe/ sati i satnice/ lične zamenice/ Prezent

VRSTA ČASA – Uvođenje nove lekcije + vežbe

METOD – kombinovani sa komunikativnim pristupom pošto će se raditi u grupama.

UPOTREBLJENE TEHNIKE – razumevanje auditivnog materijala, usmeno izražavanje po parovima.

SREDSTVA – knjiga “**Trato hecho**” nivo 1 – SGEL, kasete, kompjuter, rečnik sinonima i antonima.

UVOD ČASA:

Profesor ukratko izlaže temu putovanja. Podstiče se mala rasprava među studentima. Obavlja se predhodno slušanje, zatim slušanje i post-slušanje teksta.

TOK ČASA:

Studenti čitaju tekst. Razumevanje i otkrivanje konkretne informacije.

Izrada leksike aktiviranjem pasivnog vokabulara (sinonimi, antonimi, objašnjenje sličnih termina, kontekstualizacija, klasifikovanje, itd).

Objašnjavanje gramatike uz pomoć niza vežbi (vežbe tačno-pogrešno, biranje tačnog od više ponuđenih odgovora, popunjavanje praznina, povezivanje sličnih ideja, pisanje rezimea).

Objašnjavanje šeme ličnih zamenica uz pomoć informatičkog programa Power point.

Povezati temu putovanja sa Latinskom Amerikom i na taj način zapamtiti informacije. Argumentovati za i protiv.

ZAVRŠNI DEO ČASA:

Vraćanje na tekst uz postavljanje pitanja o glavnoj i sporednoj temi.

Domaći zadatak – Pripremiti kod kuće temu o jednom putovanju avionom (prednosti i mane, terorizam).

ANEKS 2: KLJUČNE REČI

Učenje jezika sa posebnim ciljevima – izrada posebnih programa za učenje španskog jezika koji bi se upotrebljavao u određenoj profesiji

Terminologija struke – uz pomoć autentičnih tekstova steći leksiku specifičnu za određenu struku. Od velike pomoći su glosari koji se mogu naći na kraju udžbenika.

Komunikativna kompetencija – Krajnji cilj učenja svakog jezika je upravo takva kompetencija. U oblasti poslovnog jezika događa se isto, jedan profesionalac treba da se osposobi za jednu solidnu komunikaciju.

Kontinuirana evaluacija – formativna – ova vrsta kriterijskog ocenjivanja znanja Španskog koje se vrši tokom celog kursa predstavlja veliku motivaciju za studente pošto ih obavezuje da se stalno usavršavaju.

Autentični tekstovi – Ovi tekstovi su oni koji najviše odgovaraju učenju Španskog sa posebnim ciljevima pošto se uzimaju elementi iz profesionalne svakodnevice, kulture određene zemlje i još mnoge druge informacije.

ANEKS 3: PREDLOG BIBLIOGRAFSKIH JEDINICA KORISNIH ZA PRIPREMU ČASOVA ŠPANSKOG JEZIKA KAO JEZIKA STRUKE

L I T E R A T U R A

- Alcaraz Varó, E. y B. Hughes. 1996. *Diccionario de términos económicos, financieros y comerciales*. Barcelona: Ariel.
- Aguirre, B. et al. 2002. *Trato hecho – nivel elemental*. Madrid: S.G.E.L.
- Aguirre, B. 1996. *Español con Fines Profesionales, Curso de profesores de español*. Madrid: Escuela de Verano.
- Aguirre, B. 1993. *El español por profesiones-Servicios financieros: banca y bolsa*. Madrid: S.G.E.L.
- Diccionario de sinónimos y antónimos, Lengua española*, 2ª edición. 2001. Madrid: SM diccionarios.
- Fernández, J.J. y I.C. Castillo, 2001. *Manual de las notificaciones administrativas*. Madrid: Civitas.
- Gómez de Enterría, J. 1990. *Correspondencia comercial en español*. Madrid: S.G.E.L.
- Horner, D. y L. Azaola-Blamont. 1994. *1000 palabras de negocios, Español lengua extranjera*. Madrid: Difusión.
- Martín, A.M^a, J. Siles y I. Martín. 1995. *El español de los negocios*, 5ª edición. Madrid: S.G.E.L.
- Moriyón Mojica, C. 2003. *Español comercial*. Valladolid: Universidad de Valladolid.
- Palabras claves del comercio internacional*. 1983. Belgrado: Jugoslavija publik.
- Štampa** – “El país” semanal, “ABC”
- Časopisi** – “Emprendedores”, “Quo”